

KATECHEZA W UJĘCIU JANA PAWŁA II

**Praca zbiorowa
pod redakcją ks. dra Jana Zimnego**

**INSTYTUT TEOLOGICZNY
IM. BŁOGOSŁAWIONEGO WINCENTEGO KADŁUBKA**

Sandomierz 2004

Projekt okładki:
Krzysztof Rzemień

Nihil obstat:
Ks. dr Władysław Gwóźdź
13 lutego 2004 r.

Imprimatur:
Kuria Diecezjalna Sandomierska
Nr 76/04, Sandomierz, dnia 14 lutego 2004 r.

+ *Marian Zimałek*
Wikariusz Generalny

Ks. Zygmunt Gil
Kancelarz Kurii

ISBN 83-7300-355-X

Zamówienia można składać na adres:
INSTYTUT TEOLOGICZNY W SANDOMIERZU
ul. Mariacka 9, 27-600 Sandomierz
tel. (15) 832 72 30
e-mail: instteol@sandomierz.opoka.org.pl

WYDAWNICTWO DIECEZJALNE W SANDOMIERZU

Drukarnia Diecezjalna, 27-600 Sandomierz, ul. Żeromskiego 4,
tel. (015) 832-31-92; fax 832-77-87.
wds@sandomierz.opoka.org.pl www.wds.pl

FORMACJA SPOŁECZNA MŁODYCH POLAKÓW W NAUCZANIU JANA PAWŁA II

Formacja (łac. *formatio* ukształtowanie, utworzenie) oznacza proces wywierania trwałych wpływów przez jedną osobę, grupę, instytucję na osobowość człowieka w celu ukształtowania w nim psychicznych struktur poznawczo-oceniających z interioryzacją systemu przekonań i systemu wartości oraz wytworzenia wypływających z nich umiejętności działań w określonym kierunku. Formacja leży u podłoża rodzinnego i szkolnego wychowania, a także wszelkiej działalności duszpasterkiej. Celem formacji jest wszechstronny rozwój umysłowy, moralny oraz wewnętrzny.

Jan Paweł II w swoim społecznym nauczaniu, a zwłaszcza w czterech encyklikach społecznych *Redemptor hominis* (1979), *Laborem exercens* (1981), *Sollicitudo rei socialis* (1987) oraz *Centesimus annus* (1991), poruszył szereg problemów sygnalizowanych już przez jego poprzedników i Sobór Watykański II. Wielu analityków podkreśla zwłaszcza 5 głównych działów papieskiego nauczania: podstawowe zasady społeczne, prawa człowieka, praca ludzka, kultura i sprawy międzynarodowe¹. Wiele z tych problemów poruszał Jan Paweł II podczas ośmiu pielgrzymek do Polski. Nie tylko nie pomijał trudnych spraw, ale mówił otwarcie o wielu problemach młodych, więcej, mówił także o niezrozumieniu posługi Kościoła pośród młodych w Polsce. „Kościół – nie wiem dlaczego – jest posadzany o to, że chce czego innego. Kościół chce służyć, człowiekowi chce służyć, społeczeństwu chce służyć”². Kiedy Jan Paweł II cytuje słowa Krasińskiego «młodość jest rzeźbiarką, co wykuwa żywot cały» ukazuje nowe spojrzenie na młodość. W papieskim nauczaniu nie chodzi o samą tylko formację i jej

¹ Zob. szerzej W. Piwowarski, «Społeczne nauczanie Jana Pawła II». W: Słownik Katolickiej Nauki Społecznej. Warszawa 1993 s. 162-164.

² Por. Jan Paweł II. Przemówienie wygłoszone podczas spotkania z katechetami, nauczycielami i uczniami. Włocławek 6.06.1991 r. „L'Osservatore Romano” 133:1991 nr 6 s. 5.

owoce, które urzeczywistnią się w przyszłości. Projekt tej formacji urzeczywistnia się już na etapie młodości, budując fundament dalszego rozwoju młodej osobowości.

Te rozważania są próbą przybliżenia papieskiej służby na rzecz młodych, są próbą wydobycia z bogactwa tego nauczania tylko jednego aspektu – papieskiej propozycji formacji społecznej młodych. Jest to próba opracowania najważniejszych, najczęściej przewijających się wątków nauczania Ojca Świętego skierowanego do młodych Polaków. Oczywiście można było próbować rozszerzyć opracowanie o całe nauczanie skierowane do narodu, bądź uzupełnić je o nauczanie skierowanego do młodzieży całego świata. Można było również opisywać kontekst historyczny każdej pielgrzymki, bądź klimat spotkań z młodymi. Tutaj jednak skupiliśmy się na analizie papieskiej koncepcji «autentycznego» rozwoju młodego człowieka.

1. Kochaj Polskę

Jan Paweł II, ukazując młodym ich projekt życia, stwierdza, że zostaje on od początku włączony w dzieje społeczeństwa – a dokonuje się nie tylko „od zewnątrz” ale i „od wewnątrz”. Stąd wielką wagę przykładła do formacji społecznej młodzieży. Uświadamia młodym ich włączenie w społeczeństwo rodzime. Pragnie, aby świadomość przynależności do Polski stała się sprawą serca, sprawą sumienia³. Pojęcie „Ojczyzna” ukazuje w bezpośredniej bliskości pojęcie „rodzina”. Papież uczy odczuwać tę więź społeczną, która jest szersza od więzi rodzinnej i uczy uczestnictwa młodych w odpowiedzialności za wspólne dobro owej większej „rodziny”, która jest ziemską „ojczyzną” każdego młodego Polaka i Polki⁴. Papież podkreślał również, że Polska potrzebuje ludzi otwartych na świat, ale kochających swój rodzinny kraj⁵.

Miłość Ojczyzny i przeświadczenie o wartości tej miłości jest pierwszą przesłanką papieskiego nauczania o narodzie skierowanego do młodych. Druga przesłanka – to przeświadczenie o specyficznej warto-

³ Por. Jan Paweł II. Przemówienie w auli KUL. Lublin 9.06.1987 r. „Znak” 1988 nr 1-2 s. 29-31.

⁴ Por. Jan Paweł II. Przemówienie do młodzieży. Częstochowa 18.06.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1731-1736.

⁵ Jan Paweł II. Homilia podczas Mszy św. 14 czerwca 1999 r. „L'Osservatore Romano” 215:1999 nr 8 s. 90.

ści narodu dla rozwoju człowieka we wspólnocie. Młody człowiek umieszczony jest w konkretnej przestrzeni, czasie i historii. Ten człowiek, osoba ludzka jest podmiotem dziejów⁶. Stworzony na Boży obraz i podobieństwo młody człowiek wyrażać je ma poprzez twórcze działanie. Jest to kontynuacja dzieła stworzenia. Również w formacji społecznej ukazany jest człowiek jako fakt i zadanie. Jest on zadaniem dla siebie, czyli sam dla siebie przedmiotem autokreacji. Sam sobie jest zadany i zadana jest mu ziemia, aby czynił ją poddaną sobie. Sobie – to znaczy Osobie będącej Bożym obrazem, zmierzającym ku Bogu poprzez wiarę i miłość⁷. Ziemia jest z jednej strony dla człowieka darem Bożym a z drugiej strony jego zadaniem. Zadanie to polega na wezwaniu do uczestnictwa w realizacji Bożego planu. Skoro ziemia i jej przekształcanie, poddawanie człowiekowi celem wypełnienia zbawczych zamiarów Bożych jest realizacją powołania człowieka, to staje się ona przesłanką godności człowieka – współtwórcy świata z Bogiem i dla Boga. Natomiast przestrzeń, w której człowiek realizuje swoje powołanie jest obszarem jego praw niezbywalnych, przyrodzonych, niekonstytuujących się jakimkolwiek aktem normatywnym⁸.

2. Pragnij swojego autentycznego rozwoju

Papież ukazuje społeczną troskę Kościoła o autentyczny rozwój młodego człowieka, taki, który zachowuje szacunek dla osoby ludzkiej we wszystkich jej wymiarach oraz służy jej rozwojowi. Jako syn naszej Ojczyzny, wyraża pogląd, „że należy przemyśleć wiele spraw życia społecznego, struktur, organizacji pracy, aż do samych założeń współczesnego organizmu państwowego, pod kątem przyszłości młodego pokolenia”⁹.

Zasadniczą kwestią w zrozumieniu formacji społecznej nakreślonej przez Jana Pawła II jest sprawa podmiotowości, która wypracowuje się wszędzie: w szkole, uczelni, zakładzie pracy. Podmiotowość „rodzi się

⁶ Jan Paweł II. Przemówienie do młodych. Westerplatte 12.06.1987 r. „Znak” 1988 nr 1-2 s. 104.

⁷ Por. H. Kiwiński. Kategoria narodu w nauczaniu Jana Pawła II. „Życie Katolickie” 1989 nr 7-8 s. 20.

⁸ Por. Jan Paweł II. Przemówienie w auli KUL. Lublin 9.06.1987 r. „Znak” 1988 nr 1-2 s. 28-31.

⁹ Tamże, s. 28.

z samej natury bytu osobowego: odpowiada w pierwszym rzędzie godności ludzkiej osoby. Jest tej godności potwierdzeniem, sprawdzianem i wymogiem, zarówno w życiu osobistym, jak i zbiorowym”¹⁰. Poczucie podmiotowości i suwerenności narodu ma znaczenie formacyjne. Tworzy ona klimat kompetencji i odpowiedzialności, stymuluje doskonalący rozwój osób i wspólnot, angażuje miłość społeczną, wyzwala energię i skłania do przeobrażenia każdego dziś w lepsze jutro¹¹.

Papież bardzo wyraźnie podczas kolejnych podróży apostolskich do Polski podkreśla i broni godności samego człowieka wraz z wynikającymi z niej konsekwencjami jego obowiązkami i prawami. Ukazuje aktualność społecznej nauki Kościoła wraz ze zmieniającymi się warunkami czasu i miejsca. Podczas pierwszych pielgrzymek wyrażał się jasno, że pamięta, iż swoją naukę głosi w kraju, który w swych założeniach głosi całkowicie odmienny światopogląd¹². Podczas drugiej pielgrzymki do Polski odbywanej w atmosferze napięcia społecznego, w okresie zawieszono, ale trwającego jeszcze wówczas stanu wojennego, Jan Paweł II powracał często do społecznej nauki Kościoła. Ukazywał drogi wyjścia wiodące przez człowieka, przez przyjęcie i realizację wskazań Jezusa i Jego Kościoła¹³. I podczas następnych pielgrzymek ukazywał młodym co trzeba zrobić, aby młodość była «wzrastaniem», aby niosła z sobą stopniową akumulację wszystkiego co prawdziwe, co dobre i piękne – nawet gdy bywa ona «od zewnątrz» połączona z cierpieniami, oraz z całym doświadczeniem zła, jakie nieustannie daje o sobie znać w Polsce i na świecie.

3. Poznaj chrześcijański program odnowy życia społecznego

Problem odnowy życia społecznego w Polsce Jan Paweł II, widzi w formacji społecznej każdego człowieka, zwłaszcza młodego. Bo młodzi „idą ku przyszłości i ku tej przyszłości szukają dróg wśród obaw, ale

¹⁰ Tamże.

¹¹ Por. W. Piwowarski. Problemy pastoralne Kościoła katolickiego w Polsce w perspektywie roku 2000. „Życie Chrześcijańskie w Polsce 1983 nr 7 s. 66-67.

¹² Por. Jan Paweł II. Przemówienie do rządu PRL. Warszawa 17.06.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1686-1691.

¹³ Por. P. Nitecki. Religijno-moralny sens nauczania Jana Pawła II w Polsce. „Chrześcijańskie życie” 1984 nr 1 s. 22-23.

także wśród nadziei”¹⁴. W nich samych złożona jest nadzieja, że obdarowani przez Boga nie zachowują postawy biernej, lecz całe dziedzictwo Kościoła przejmują, potwierdzają, utrzymują i pomnożą¹⁵. Papież za główny cel katechezy społecznej głoszonej w Polsce uznaje za konieczność przypomnienia i rozwinięcia chrześcijańskiego programu odnowy życia społecznego. Program ten opiera się na zasadach moralnych oraz wartościach religijnych, których gwarantem jest Kościół, oraz wyrasta z właściwego wycucia potrzeb i aspiracji narodowych, które tak wyraźnie zostały zmanifestowane przez społeczeństwo polskie. Ta nauka społeczna wynika z chrześcijańskiego wizerunku człowieka, z którego wyprowadzany jest normatywny porządek społeczny, oparty na zasadach moralnych. Zasady te są nakazami życia społecznego zmierzającymi do urzeczywistniania wartości zakotwiczonych w sumieniu¹⁶.

4. Bądź człowiekiem sumienia

Jan Paweł II rozważając z młodzieżą treść Apelu Jasnogórskiego mówił, że przyszły kształt życia człowieka zależy przede wszystkim od tego, czy każdy młody chłopiec i dziewczyna stara się być człowiekiem sumienia; czy tego sumienia nie zagusza i nie zniekształca; czy nazywa po imieniu dobro i zło, a nie zamazuje jedno i drugie. Naród będzie wzrastał, gdy każdy młody człowiek będzie wypracowywał w sobie dobro, a ze zła będzie starał się poprawiać, przewyciężając je w sobie¹⁷. W formacji społecznej człowiek sumienia jest dla Jana Pawła II sprawą podstawową, której broni i ukazuje jako pierwszoplanową. Przestrzega przed falą demoralizacji i przypomina, ile kosztowała cały naród tak zwana „złota wolność”. Do młodych należy położenie zdecydowanej zapory demoralizacji oraz wszelkim wadom społecznym, obrona daru życia obejmująca obronę nienarodzonych i religijnej atmosfery w rodzinie. Obrona godnego życia, czyli trzeźwości, czystości,

¹⁴ Jan Paweł II. Przemówienie do młodych. Westerplatte 12.06.1987 r. „Znak” 1988 nr 1-2 s. 104.

¹⁵ Por. Jan Paweł II. List do młodych s. 11.

¹⁶ Por. J. Krucina. Redemptor hominis – inauguracyjna encyklika Jana Pawła II. „Chrześcijanin w świecie” 1980 nr 2 s. 19.

¹⁷ Por. Jan Paweł II. Przemówienie do młodzieży. Częstochowa 18.06.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1734.

przeciwstawienie się rosnącej powszechności pornografii oraz na zagrożenia wynikające z narkomanii. W tych wysiłkach nie można pominąć konieczności obrony daru chrześcijańskiego życia: modlitwy – zwłaszcza rodzinnej i udziału w sakramentach¹⁸.

5. Dostrzegaj drugiego

Młodzi, aby przynosili dobro narodowi, muszą dostrzegać drugiego człowieka. To w formacji społecznej młodzieży odgrywa kluczową rolę. Dostrzegać drugiego to znaczy nie zamykać się w sobie, „w ciasnym podwórku własnych interesów czy też nawet własnych osądów. Czuwam – to znaczy: miłość bliźniego – to znaczy: podstawowa międzyludzka solidarność”¹⁹. Dzięki niej może się urzeczywistniać głoszona przez Jana Pawła II idea zwycięstwa moralnego człowieka, koncentrująca się na jego wewnętrznej wolności opartej na chrześcijańskim przykazaniu miłości. Papież nie przedstawia jej wyłącznie w postaci teoretycznych założeń, lecz wiąże ze wskazaniami praktycznymi. Dziękował za jej przejawy np. w postaci opieki nad osobami internowanymi, więzionymi, zwalnianymi z pracy oraz opieki nad ich rodzinami. Ukazywał, że zawsze wprowadzenie przez młodych zasad odnowy społecznej nie pozostaje nigdy sprawą wyłącznie samych młodych, ale promieniuje na otoczenie, kształtując życie społeczne.

6. Poznaj potęgę miłości

W swojej propozycji formacji społecznej Jan Paweł II popularyzował w warunkach naszego kraju zainicjowaną przez Papieża Pawła VI ideę „cywilizacji miłości” jako propozycję dla młodych i całego współczesnego świata. Przeciwstawia ją „cywilizacji śmierci, która w niektórych momentach współczesności szczególnie odsłania swe groźne oblicze”²⁰. W tym duchu Ojciec Święty wskazywał na miłość jako na „Naj-

¹⁸ Por. Jan Paweł II. Przemówienie na konferencji Episkopatu Polski. Częstochowa 19.06.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1762.

¹⁹ Jan Paweł II. Przemówienie do młodzieży. Częstochowa 18.06.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1735.

²⁰ Jan Paweł II. Przemówienie na polach przyklasztornych. Niepokalanów 18.06.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1714.

głębsze źródło duchowego rozwoju każdego człowieka”²¹, z którego „rodzi się w stosunkach międzyludzkich wzajemna wyrozumiałość, poszanowanie cudzych poglądów i upodobaniach”²². Przykazania miłości jest źródłem moralności poszczególnych ludzi i całych narodów, kształtujących życie ludzkie według prawa Bożego. Miłość bowiem ma swoje źródło w Bogu i dlatego daje „chrześcijańskiej i ludzkiej egzystencji /.../ pewność większa od wszystkich doświadczeń i zawodów, jakie może zgotować nam życie”²³. Nauka o potędze miłości w formacji społecznej człowieka była jednym z centralnych elementów Ojca Świętego w Polsce, wskazujących drogę do zwycięstwa i życia w wewnętrznej wolności.

7. Nie daj się zwyciężać złu, ale zło dobrem zwyciężaj

Papież wzywa do zwycięstwa nad wszelkim złem w sobie i wokół siebie. Młodzi mają odpowiedzieć na to wezwanie przede wszystkim postawą czuwania. Podczas spotkania z młodzieżą w Częstochowie rozważał co znaczy słowo „czuwać”. „Czuwam to znaczy /.../ czuję się odpowiedzialny za to wielkie dziedzictwo, któremu na imię Polska. To imię nas wszystkich określa, to imię nas wszystkich kosztuje /.../. Nie pragniemy takiej Polski, która by nas nic nie kosztowała. Natomiast czuwajmy przy wszystkim, co stanowi autentyczne dziedzictwo pokoleń, starając się wzbogacić to dziedzictwo. Naród /.../ bowiem bogaty jest z każdym, kto czuwa w imię prawdy. Ona bowiem nadaje kształt miłości”²⁴. Przykładem takiego „czuwania” i wspaniałej formacji społecznej są również polscy święci i błogosławieni. Oświęcimski czyn świętego Maksymiliana Kolbego jest doskonałym przykładem heroicznego, wewnętrznego zwycięstwa. Jego najgłębszą wymową są słowa: „nie daj się zwyciężać złu, ale zło dobrem zwyciężaj”. To jest ewangeliczna formacja. Trudna, ale jak podkreśla Jan Paweł II, „możliwa

²¹ Jan Paweł II. Homilia wygłoszona podczas Mszy Świętej. Wrocław 21.06.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1800.

²² Jan Paweł II. Przemówienie wygłoszone podczas spotkania ekumenicznego. Warszawa 1706.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1692-1693.

²³ Jan Paweł II. Przemówienie do młodzieży. Częstochowa 18.06.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1733.

²⁴ Tamże s. 1735-1736.

i nieodzowna”²⁵. Wzorem kształtowania postawy takiego zwycięstwa są także inni polscy błogosławieni, wyniesieni na ołtarze podczas pielgrzymek do Polski: Rafał, Urszula, Albert, Karolina, bp Michał Kozal, siostra Faustyna, bł. Jan Beyzym i wielu innych. Jednakże do takiego zwycięstwa, dodaje Ojciec Święty, powołany jest każdy człowiek. „I powołany jest każdy Polak, który wpatruje się w przykłady swoich świętych i błogosławionych”²⁶. Od tego powołania nie może się nikt uchylać, bądź usprawiedliwiać się okolicznościami zewnętrznymi. „Musicie od siebie wymagać, nawet gdyby inni od was nie wymagali”²⁷. Jan Paweł nigdy nie mówił do młodych o życiu łatwym, wręcz przeciwnie zachęcał ich do wyboru życia trudnego, do takiego, do jakiego wzywa Jezus.

Znając trudną sytuację młodzieży, wiedząc o poczuciu krzywdy i poniżenia, o często odczuwalnym braku perspektyw na przyszłość, Jan Paweł nauczał, że podstawową drogą jest formacja ewangeliczna. Ona jest programem i podstawową drogą do odrodzenia narodu. „Bo wyjście w jakimkolwiek wymiarze: ekonomicznym, społecznym, politycznym, musi być naprzód w człowieku”²⁸. Prawda ta podkreśla, że zmiany w strukturach i instytucjach nie na wiele się zdadzą, jeżeli pozostaną w nich ludzie z tymi samymi wadami i słabościami, jeżeli nie będzie im towarzyszyć przemiana ich wewnątrz i nie będzie im towarzyszyła stała formacja społeczna.

8. Poznaj motywy życia i nadziei

Problem stałej formacji społecznej, to nieustanna troska Ojca Świętego przejawiająca się w przemówieniach i w modlitwie. Pobudza wolę młodych do udziału we wspólnym budowaniu przyszłości Ojczyzny poprzez ukazywanie „motywów życia i nadziei”, o które nieustannie się modlił. Do młodzieży zgromadzonej na Westerplatte mówił, o mocy ducha, sumień i serc, łaski i charakteru, które są potrzebne, „by żyć na

²⁵ Jan Paweł II. Przemówienie na polach przyklasztornych. Niepokalanów 18.06.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1720.

²⁶ Jan Paweł II. Homilia wygłoszona podczas Mszy Świętej. Kraków 23.06.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1834.

²⁷ Jan Paweł II. Przemówienie do młodzieży. Częstochowa 18.06.1983 r. „Znak” 1983 nr 11-12 s. 1734.

²⁸ Tamże s. 1736.

co dzień odważnie, także w sytuacjach obiektywnie trudnych, by nie ulec modnemu konformizmowi, by nie milczeć, gdy drugiemu dzieje się krzywda”²⁹.

Można mówić o pewnym papieskim stylu przemówień skierowanych do młodzieży, gdzie Ojciec święty nie tyle upomina młodych, co pozytywnie ukazuje wielkość powołania i zadań w zakresie społecznym. Pragnie wyzwolić w młodych potencjał duchowy, wszechstronne zdolności umysłu, myśli, woli, serca³⁰. Chociaż trzeba dostrzec, że jasno zwraca uwagę, że w realizacji zadań w zakresie społecznym główną przeszkodą będzie oportunizm słabych, manipulowanych osobowości, uległych przemocy, modzie i płytkim aspiracjom konsumpcyjnym.

Ważnym miejscem formacji społecznej, czyli poznania motywów życia i nadziei są katolickie szkoły i uniwersytety. Papież kilkakrotnie podkreślił rolę m.in. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w formacji społecznej ludzi młodych w Polsce oraz fakt powrotu nauki religii do polskiej szkoły.

Zakończenie

Podczas ostatnich pielgrzymek, Jan Paweł II podkreślał, że zdaje sobie sprawę, że po długich latach braku pełnej suwerenności państwa i autentycznego życia publicznego, nie jest rzeczą łatwą tworzenie nowego, demokratycznego ładu i porządku. W parlamencie prosił, aby w centrum wysiłków ustawodawczych zawsze znajdował się człowiek i jego rzeczywiste dobro, zgodne z klasyczną formułą: *Hominum causa omne ius constitutum est*³¹. Lecz od początku, bez względu na okoliczności, Ojciec Święty nauczał, kim jest człowiek, jakie są jego prawa, jakie powołanie, jakie są zagrożenia i drogi wyjścia. Warto podkreślić, że właśnie polskiej młodzieży przypominał, aby nie myśleli, że w Polsce jest najtrudniej. Papież nauczał, że Polska potrzebuje ludzi otwartych na świat, ale kochających swój rodzinny kraj³².

²⁹ Jan Paweł II. Przemówienie do młodych. Westerplatte 12.06.1987r. „Znak” 1988 nr 1-2 s. 107-108.

³⁰ Por. H. Bortnowska. Jak odzyskać głębię. „Więź” 1987 nr 10-21 s. 188.

³¹ Jan Paweł II. Przemówienie w Parlamencie Polskiej Rzeczypospolitej. 11 czerwca 1999 r. „L’Osservatore Romano” 215:1999 nr 8 s. 52.

³² Jan Paweł II. Homilia podczas Mszy Św. 14 czerwca 1999 r. „L’Osservatore Romano” 215:1999 nr 8 s. 90.

Formacja młodych jest jedną z podstawowych opcji duszpasterskiej Jana Pawła II. Wyraźnie w nauczaniu papieskim możemy dostrzec ten proces zmierzający do ukształtowania dojrzałej osobowości młodych ludzi. Papieska propozycja formacji jest zapisana w kategoriach personalizizmu chrześcijańskiego, która wynika z prawdy o człowieku, a więc odwołuje się do chrześcijańskiej koncepcji osoby i świata, respektuje prawo człowieka do swojego wzrostu, respektuje jego wyjątkową godność, jest gwarancją pełnej realizacji osoby ludzkiej. Papieska propozycja formacji usytuowana w obszarze misterium paschalnym Chrystusa wpisuje się w nadzieję zmartwychwstania, a podejmowane w kategoriach powołania i zadania, staje się prawem i szansą dla młodych odkrycia swojej potencjalności i wartości. Dlatego też Jan Paweł II podkreślał z całą prostotą i mądrością w swoim nauczaniu skierowanym do młodych, że „wiek wasz jest porą życia najbardziej korzystną dla zasiewów i przygotowania gruntu pod przyszłe zbiory. Im żywsze będzie zaangażowanie, z jakim podejmiecie wasze obowiązki, tym lepiej i skuteczniej będziecie spełniać wasze posłannictwo w przyszłości. Przykładajcie się do nauki w wielkim zapałem. Uczcie się poznawać coraz to nowe przedmioty. Wiedza bowiem otwiera horyzonty i sprzyja duchowemu rozwojowi człowieka. Prawdziwie wielki jest ten człowiek, który chce się czegoś nauczyć. Młodość poszukuje wzorów i przykładów. Z pomocą przychodzi wam sam Jezus Chrystus, który poświęcił całe swoje życie dla dobra innych. Ku Niemu kierujcie wzrok. Niech będzie obecny w waszych myślach, podczas waszych zabaw i w waszych rozmowach. Z Nim winniście zawsze żyć w szczególnej przyjaźni. Pan Jezus chce wam pomóc. Chce być dla was podporą i umacniać w młodzieńczej walce o zdobywanie takich cnót, jak: wiara, miłość, uczciwość, szlachetność, czystość i wielkoduszność. Gdy będzie wam trudno, gdy będziecie w życiu przeżywać jakieś niepowodzenie czy zawód, niech myśl wasza biegnie ku Chrystusowi, który was miłuje, który jest wiernym towarzyszem i który pomaga przetrwać każdą trudność. Wiedźcie, że nie jesteście samotni. Towarzyszy wam Ktoś, kto was nigdy nie zawiedzie. Chrystus rozumie najtajniejsze pragnienia waszego serca. On czeka na waszą miłość i na wasze świadectwo”³³

³³ Jan Paweł II. Homilia wygłoszona podczas Mszy świętej. Łowicz 14.06. 1999 r. „L'Osservatore Romano” 215:1999 nr 8 s. 91.

Przesłanie Jana Pawła II skierowane do młodzieży polskiej zasługuje oczywiście na wielostronne naświetlenie. Wielokrotnie nakreślał Ojciec Święty profil i kształt owego bogactwa, którym jest sama młodość. Jest to takie bogactwo formacji, czyli odkrywania a zarazem planowania, wybierania, przewidywania i podejmowania pierwszych własnych decyzji, które mają znaczenie dla przyszłości młodych, aby życie nabrało sensu i piękna, aby nie zamykało się w kategoriach doczesności, ale posiadało perspektywę wieczności, która już tu i teraz się decyduje.

Fundament propozycji formacji społecznej młodych Polaków rozpisany na osiem pielgrzymek do Ojczyzny, może scharakteryzować papieskimi słowami: „Podczas mej pierwszej pielgrzymki do Ojczyzny w r. 1979 tu, na tych błoniach mówiłem, że «gdymy jesteście mocni Duchem Boga, jesteście także mocni wiarą w człowieka – wiarą, nadzieją i miłością: są one nierozzerwalne i jesteście gotowi świadczyć sprawie człowieka wobec każdego, któremu ta sprawa prawdziwie leży na sercu». Dlatego też prosiłem was wówczas, «abyście nigdy nie wzgardzili tą Miłością, która jest ‘największa’, która się wyraziła przez krzyż, a bez której życie ludzkie nie ma ani korzenia, ani sensu» – słowa te były powiedziane 10 czerwca 1979 r., a dziś je przypominam. Dziś powtarzam to wezwanie: otwórzcie się na największy dar Boga, na Jego miłość, która przez krzyż Chrystusa objawiła się światu jako miłość miłosierna. Dzisiaj – już w innych czasach, na progu nowego wieku i tysiąclecia – nadal bądźcie «gotowi świadczyć sprawie człowieka». Dziś z całą mocą proszę wszystkich synów i córki Kościoła, a także wszystkich ludzi dobrej woli, aby «sprawa człowieka» nie była nigdy, przenigdy odłączona od miłości Boga. Pomóżcie współczesnemu człowiekowi zaznawać miłosiernej miłości Boga! Niech w jej blasku i ciepłe ocala swoje człowieczeństwo!»³⁴.

³⁴ Jan Paweł II. Homilia podczas Mszy św. beatyfikacyjnej. 18 sierpnia 2002 r. „L’Osservatore Romano” 246:2002 nr 9 s. 22.